

ПРОБЛЕМИ ОЦІНКИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ УКРАЇНСЬКИХ АГРОПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

Рибіна Лариса Олександрівна,

к.е.н., доцент

Сизоненко Анатолій Миколайович

здобувач вищої освіти

Сумський національний аграрний університет

м. Суми, Україна

Вступ. Успішне функціонування агропромислового комплексу в Україні за сучасних умов господарювання є можливим лише за умов динамічного розвитку на основі інвестиційної та інноваційної діяльності. Разом з тим головною перешкодою ефективної діяльності агропромислового комплексу в цілому є відсутність достатнього обсягу інвестицій, використання яких зазвичай забезпечує конкурентоспроможність виробництва, його інноваційний розвиток, економічну і продовольчу безпеку України в цілому. Вкладання коштів в об'єкт інвестування є ризикованим процесом, але на відміну від звичайної діяльності є більш прибутковою. Тому перед інвесторами постає проблема вибору найбільш інвестиційно привабливого об'єкту.

Мета роботи. Визначення критеріїв оцінки інвестиційної привабливості українських агропромислових підприємств за сучасних умов соціально-економічного розвитку.

Матеріали та методи. При написанні роботи використовувались: діалектичний метод наукового пізнання, системний підхід та методи логістичного аналізу. Теоретичною основою дослідження стали наукові концепції та теоретичні висновки провідних вітчизняних і зарубіжних учених, матеріали наукових конференцій, економічних і тематичних журналів з проблеми оцінки інвестиційної привабливості суб'єктів господарювання.

Мацибора Т.В., досліджуючи питання оцінки інвестиційної привабливості продукції сільськогосподарських підприємств, вважає, що найбільше мотивацію та інтереси інвесторів відображають показники рентабельності [1]. Кучер А.В. в якості об'єкту інвестиційної привабливості сільськогосподарських підприємств досліджує їх землекористування і пропонує систему «чинників –симптомів інвестиційної привабливості» із 58 показників, об'єднаних у 8 груп, які включають регіональні показники землекористування, інвестиційної активності регіону, розвитку його інфраструктури, інвестиційних ризиків [2]. Єпіфанов А.О. та інші науковці виділяють показники комплексної оцінки інвестиційної привабливості залежно від цілей інвестування, зокрема, показники рентабельності, показники майнового стану, показники внутрішнього і зовнішнього середовища діяльності підприємства [3]. Захарова Н.Ю. показники майнового оцінки та ефективності землекористування відносить до критеріїв оцінки інвестиційної привабливості сільськогосподарських підприємств. Рибіна Л.О., досліджуючи проблеми низької інноваційної активності сільськогосподарської галузі, на підставі узагальнення існуючих підходів до оцінювання інвестиційної привабливості, визначає такі блоки, як показники оцінки поточного стану та прогнозу розвитку факторів внутрішнього і зовнішнього середовища; показники оцінки стану інвестиційного потенціалу підприємства; показники оцінки якості управління (поточна і прогнозна) [4]. В цілому визначення критеріїв оцінки інвестиційної привабливості агропромислових підприємств з врахуванням особливостей виробництва даної галузі є актуальною проблемою, вирішення якої дозволить активізувати інвестиційну діяльність внаслідок одержання більш достовірної інформації про інвестиційний рейтинг підприємств.

Результати та обговорення. Інвестор та «потенційний об'єкт інвестування» не завжди знаходять один одного у складній системі інвестиційних взаємин. Процес інвестування ускладнюється кількома чинниками, із якими інвестор стикається у процесі прийняття рішення. Одним із них є вибір об'єкта інвестування, або, іншими словами, інвестиційно

привабливого підприємства. Адже, ухвалюючи подібне рішення, інвестор ґрунтується на співвідношенні ризику та доходу. Однак за наявності великого масиву інформації та безлічі підприємств, що працюють на ринку, прийняти об'єктивне і найбільш ефективне рішення буває вкрай непросто.

Найчастіше термін «інвестиційна привабливість» використовується для оцінки доцільності вкладень у той чи інший об'єкт, вибору альтернативних варіантів і визначення ефективності розміщення вільних ресурсів інвестора. Тому термін інвестиційної привабливості спрямоване більш на формування об'єктивної цілеспрямованої інформації для ухвалення інвестиційного рішення. Тому при підході до її оцінки слід розрізняти терміни «рівень економічного розвитку» та «інвестиційна привабливість». Якщо перший визначає рівень розвитку об'єкта, набір економічних показників, то інвестиційна привабливість характеризується станом об'єкта, його подальшого розвитку, перспектив прибутковості та росту.

Однією з найпоширеніших є оцінка інвестиційної привабливості на підставі єдиного аналітичного показника рівня прибутковості власних активів. Такий підхід вимагає вивчення мінімального набору факторів для визначення найефективніших шляхів використання капіталу в процесі інвестування та формування окремих напрямків інвестиційної діяльності. Його перевага - відносна оперативність, особливо якщо є великий обсяг інформації щодо однорідних об'єктів інвестування. При цьому можна оцінити практично будь-який об'єкт вкладень. Але цей підхід має й помітні недоліки - передусім високу ймовірність неточності оцінки, неможливість зіставити результати аналізу через відсутність єдиної інформаційної бази, яка формує показники. На оцінку також може мати вплив індивідуальний підхід до оцінки об'єктів інвестування. По суті, процес у цьому випадку зводиться до суб'єктивної оцінки конкретного об'єкта тим чи іншим інвестором, що у свою чергу збільшує як тимчасові, так і вартісні витрати на проведення аналізу, і крім того, значно ускладнює виявлення параметрів, критеріїв та основних факторів, які мають на них вплив. Відомо також, що багато підприємств іноді свідомо завищують значення

поточних витрат, отже реальні дані про прибутковість спотворюються і, відповідно, знижується показник ефективності.

На практиці оцінка інвестиційної привабливості часто зводиться до аналізу фінансового стану об'єктів інвестування. Такий підхід має не лише теоретичне обґрунтування, а й практичний ефект. Подібні розрахунки є стислою формою фінансового аналізу, яка дозволяє інвестору оперативно визначити доцільність подальшого розгляду того чи іншого підприємства як потенційного об'єкта вкладень. Проте такий аналіз дозволяє оцінити лише поточне фінансове становище підприємства, але при цьому не відповідає на низку вкрай важливих для інвестора питань: Якими є фактори інвестиційної привабливості підприємства? Якою є поточна ринкова вартість підприємства? Яка величина майбутніх грошових потоків від інвестицій, що здійснюються в даний момент? Відповісти на ці питання вкрай непросто, це передбачає розробку складних комплексних методик.

Залежно від джерела вихідної інформації всі існуючі на сьогодні методики оцінки інвестиційної привабливості умовно поділяють на три групи: 1) методики, в основі яких лежать експертні оцінки; 2) методики на основі статистичної інформації; 3) комбіновані методики, що ґрунтуються на експертно-статистичних розрахунках [5].

Кожне агропромислове підприємство як об'єкт інвестиційного ринку характеризується власним рівнем інвестиційної привабливості та одночасно залежить від рівня інвестиційної привабливості вищої системи (галузі, регіону, країни). Як наслідок, приймаючи рішення про фінансування проекту, необхідно визначити вплив багатьох факторів, що формують дохідність інвестиційних вкладень. Враховуючи різні варіанти різних значень цих чинників, інвестор оцінює їх акумульований вплив, тобто інвестиційну привабливість підприємства як соціально-економічної системи в цілому. Внаслідок виникає необхідність кількісної оцінки інвестиційної привабливості підприємства. Цей показник повинен мати економічний сенс, що визначає сукупність вимог до методики розрахунку інтегрального показника інвестиційної привабливості,

який повинен враховувати для інвестора значущі фактори зовнішнього середовища; відображати прибутковість вкладених коштів; бути порівняним із ціною капіталу тощо.

Висновки. Таким чином, шляхом виконання оцінки інвестиційної привабливості агропромислового підприємства визначається рівень відповідності очікуванням інвесторів тих результатів, які принесе його діяльність у разі інвестування. Процес оцінки передбачає дотримання відповідної методики. Врахування великої кількості критеріїв оптимальності при вирішенні інвестиційних завдань є доцільним. На сьогоднішній день жоден із відомих показників не здатний відобразити рівень досягнутих результативних показників функціонування підприємства. Тому при оцінці інвестиційної привабливості вважаємо за доцільне використовувати комплекс методик, які всебічно аналізують діяльність підприємства як об'єкту інвестування, і враховують інтереси всіх суб'єктів інвестиційного процесу залежно від цілей інвестування.

Список літератури

1. Мацибора Т.В. Оцінка інвестиційної привабливості продукції сільськогосподарських підприємств. *Економіка АПК*. 2019. №1. URL: <http://www.eapk.org.ua/contents/2019/01/50> (дата звернення 12.01. 2023)

2. Кучер А.В. Методичні засади оцінювання інвестиційної привабливості землекористувань аграрних підприємств. *Вісник економічної науки України*. 2018. №1. URL: https://www.researchgate.net/publication/325384810_Metodicni_zasadi_ocinuvanna_investicijnoi_privablivosti_zemlekoristuvan_agrarnih_pidpriemstv (дата звернення 12.01. 2023)

3. Оцінка кредитоспроможності та інвестиційної привабливості суб'єктів господарювання: Монографія / Єпіфанов А.О., Дехтяр Н. А., Мельник Т.М., Школьник І.О. та ін. Суми: УАБС НБУ, 2006. 286 с.

4. Рибіна Л.О., Геєнко М.М. Фактори внутрішнього середовища формування інвестиційної привабливості підприємств аграрної галузі Сумської

області. *Інфраструктура ринку*. 2021. Вип. 57. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2021/57_2021/20.pdf (дата звернення 12.01. 2023)

5. Стріжкова А.В., Белік К.О. Методи оцінки інвестиційної привабливості інноваційних підприємств. URL: <https://ndipzir.org.ua/conference/2018/12/14/RozvytokPidprVUkr18-42.pdf> (дата звернення 12.01. 2023)